ASPECTE ALE GESTIUNII PROCESULUI DE EVIDENȚĂ A MIGRAȚIEI DE CĂTRE REPREZENTANȚII ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

ASPECTS OF THE MANAGEMENT OF THE MIGRATION RECORDING PROCESS BY LOCAL PUBLIC ADMINISTRATION REPRESENTATIVES FROM THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Elena VACULOVSCHI,
doctor în economie,
conferențiar universitar, ASEM, Chișinău

Dorin VACULOVSCHI,
doctor în economie,
conferențiar universitar, ASEM, Chișinău

Viorela TELEGDI-CSETRI,
Dr. hab. professor,
Universitatea Babeș-Bolyai, Cluji Napoca

SUMMARY

The phenomenon of labor migration can cause great social problems. One aspect of migration from Republic of Moldova is the phenomenon of so-called transnational families, in which one or both parents have left. In such families, many of the children suffer from the lack of parents and cannot fully integrate into society. The involvement of local public authorities to create better conditions for the social integration of children left without parental care following migration is necessary and welcome. But in order to manage this process the local public authorities must keep a good record of people who emigrate, including for work purposes. The given article is based on the results of research carried out within the project Children left behind by labor migration: supporting Moldovan and Ukrainian transnational families in the EU (CASTLE) ICMPD/2021/ MPF-357-004.

Keywords: *labor migration, transnational families, local public authorities*

Migrația internațională din Republica Moldova, în special migrația forței de muncă, este fenomenul care a marcat în ultimii 30 de ani atât situația economică, dar și cea socială din țara noastră. Până în prezent migrația forței de muncă atestă valori ridicate ale numărului de emigranți, implicând în procesul dat o mare parte din populația țării. Fluxurile masive de emigrare sunt reflectate în datele prezentate de către European Training Foundation în *Skills and Migration Country Fiche Moldova*.[1] (Tabel 1)

[1]Fișă de țară privind migrația și competențele Moldova. https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2021-11/etf_skills_and_migration_country_fiche_moldova_2021_ro_0.pdf

Tabelul 1

Key migration indicators

		1990	1995	2000	2005	2010	2015	2019	2020
4a	Total emigrants	625 683	620 036	602 782	715 599	827 763	911 446	1 013 417	1 159 443
4b	International migrants: emigrants (% of total population)	14.3	14.3	14.3	17.2	20.3	22.4	25.1	28.7
	Emigrants by sex								
5a	Females (emigrants)	335 072	322 165	303 511	373 283	443 724	490 359	539 532	605 123
5b	Females (as a % of total emigrants)	53.6	52.0	50.4	52.2	53.6	53.8	53.2	52.2
5c	Males (emigrants)	290 611	297 871	299 271	342 316	384 039	421 087	473 885	554 320
5d	Males (as a % of total emigrants)	46.4	48.0	49.6	47.8	46.4	46.2	46.8	47.8

Sursa: *Fișă de țară privind migrația și competențele Moldova*

Practic fiecare a 2-a familie din RM este implicată în procesele migraționiste. Alarmant este faptul, că numărul de femei în totalul populației emigrate în ultimii ani crește vertiginos. Această situație implică mai multe probleme cu caracter social, printre care cea mai gravă este problema copiilor rămași fără îngrijire părintească în urma migrației.

În conformitate cu datele statistice prezentate de către Ministerul Muncii și Protecției sociale, pentru perioada anului 2021 numărul total al copiilor aflați in situație de risc a fost de 34107 copii, din care 24763 copii din mediu rural. Din aceștia, 29186 sunt copii ai căror ambii părinți/unul dintre părinți se află temporar în străinătate, din care 21.684 copii sunt din mediul rural.[2]

Majoritatea acestor copii sunt din așa numitele familii transnaționale, în care unul sau ambii părinți sunt plecați peste hotarele țării în scop de muncă.

Un studiu aprofundat privind situația copiilor rămași fără îngrijire părintească a fost efectuat în cadrul proiectului *Children left behind by labour migration: supporting Moldovan and Ukrainian transnational families in the EU (CASTLE) ICMPD/2021/ MPF-357-004.*

Baza normativă care reglementează protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți în Republica Moldova este Legea Nr. 140 din 14-06-2013.[3] Această lege stabilește procedurile de identificare, evaluare, asistență, referire, monitorizare și evidență a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, precum și autoritățile și structurile responsabile de aplicarea procedurilor respective. Legea desemnează drept *autoritate centrală pentru protecția copilului* Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, abilitat să elaboreze, să promoveze și să monitorizeze realizarea politicii statului în domeniul protecției copilului, iar *autoritatea tutelară locală sunt* primăriile de sate (comune) și de orașe.

Procesul de migrare implică responsabilitatea părinților prin Legea 140, care obligă părinții, care își lasă copiii cu altcineva decât al doilea părinte să declare, ca copilul să fie luat la evidență de către autoritățile locale. În procesul de emigrare legală, atunci când persoanele pleacă în bază de acorduri bilaterale, prin intermediul agențiilor, obligativitatea de prezentare a certificatului rămâne pentru sistemul internațional automatizat. Instituțiile implicate în procesul de emigrare nu au o bază unică, comună, care avizează că persoana are copii minori și de aceea, datele nu pot fi verificate. Rămâne la decizia

[2] Raport-CER-103_Copii-aflati-in-situatie-de-risc-si-copii-separati-de-parinti_-pentru-2021c-1.pdf (gov.md)

[3] LEGE Nr. 140 din 14-06-2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți.

părinților să prezinte certificatul.

Studiul situației copiilor rămași fără îngrijirea părinților în urma migrației la nivelul municipiului Chișinău și la nivelul orașelor mici si a satelor din Republica Moldova a arătat că există multe familii transnaționale, dar nu toate sunt luate la evidență, deoarece părinții nu sunt obligați să informeze autoritățile despre faptul că lasă copiii în grija altor persoane.

În cadrul proiectului *Children left behind by labour migration: supporting Moldovan and Ukrainian transnational families in the EU (CASTLE) ICMPD/2021/ MPF-357-004* au fost efectuate mai multe cercetări calitative sub formă de interviuri și focus grupuri cu copiii, părinții și reprezentanți ai autorităților publice.

Toți reprezentanții APL și APC care au participat la interviuri consideră, că custodia ca formă de protecție a copilului este cea mai oportună. Totuși procesul de monitorizare a copiilor a căror părinți sunt plecați este ineficient.

«*Fiindcă procedura se impune pe părinte, iar părinți care respectă această responsabilitate sunt puțini, adică nu există o educație a părinților în ceea ce privește asumarea responsabilității precum că iată, eu plec peste hotare, iar copilul meu rămâne, de aceea eu mă duc să declar acest lucru autorităților, ca acestea în cazul în care se întâmplă ceva la școală, la grădiniță, în societate etc. să se implice și să-i vină în ajutor copilului.*» (Citat interviu: reprezentant APL)

«*Nu se iau la evidență toți copiii, nu cred că există un registru de monitorizare a copiilor rămași. Cred că trebuie o politică de responsabilizare, sensibilizare, prin comunicarea riscurilor și beneficiilor a tuturor membrilor la acest proces, decât una de constrângere.*» (Citat interviu: reprezentant APL)

Majoritatea reprezentanților APL și APC intervievați în cadrul proiectului consideră, că problema trebuie monitorizată de jos în sus. APL trebuie să adune informații în teren și să le transmită la APC, care la rândul lor ia decizii și să implementeze acțiuni. Identificarea problemelor trebuie făcută la timp, la nivel local, informația transmisă autorităților centrale, iar soluțiile trebuie să vină de la APL

«*…aceasta trebuie să fie o comunicare bine pusă la punct. Și numai așa copilul rămas acasă ar fi într-un vizor clar despre totul ce se întâmplă cu dânsul.*» (Citat interviu: reprezentant APL)

La nivel de municipiu există multe familii transnaționale, dar nu toate sunt luate la evidență, deoarece părinții nu sunt obligați să informeze autoritățile despre faptul că lasă copiii în grija altor persoane. Se lucrează mai mult cu copiii străzii și mulți dintre acești copii provin din familii transnaționale. Există multe familii vulnerabile, iar copiii din aceste familii pot fi considerați în situații de risc, deoarece majoritatea copiilor care nimeresc în evidența diferitor structuri municipale de suport sunt din categoria celor lăsați în grija, fie a buneilor, fie a rudelor sau a vecinilor. Dacă este identificată familia transnațională cu probleme și este legalizat statutul copilului de către Direcția Generală pentru Protecția Dreptului Copilului și prin decizia Comisiei, copilului care se află în dificultate i se stabilește mecanismul de suport: poate fi suport psiho-emoțional sau acordare de servicii.

În prezent conlucrarea dintre diverse structuri administrative în municipiul Chișinău este destul de bună. La necesitate se pot conecta și conlucra toate structurile municipale.

Dar problema principală este că nu în toate cazurile copilul are un reprezentant legal.

„*Ar fi bine să existe o bază comună cu direcția de poliție, cu direcția poliției de frontieră, cu autoritățile, cu direcția mun. Chișinău ca să putem conlucra cu toții și să avem acces la baza de date și deține cifra reală.*" (Citat interviu: reprezentant APL)

Este necesară, totuși, o colaborare mai eficientă între diferite structuri publice pentru a monitoriza și gestiona aspectul de luare la evidență a tuturor copiilor care au rămas fără îngrijire părintească. Astfel o conlucrare sau cel puțin crearea unei baze de date comune între poliția de frontieră și centrele de asistență socială este binevenită. Accesul la date este foarte important.

„*Trebuie să știm că mama care are 2-3 copii acasă și pleacă peste hotare, să apară în vizor atunci când trece frontiera, ca să aflăm cu cine au rămas copii, să asigurăm un control despre câți au emigrat, câți s-au întors, ori câți copii au rămas în țară și câți sunt cu părinți.*" » (Citat interviu: reprezentant APL)

Au fost făcute mai multe modificări în legislație privind copiii tutelați, cei cu indemnizații, și cei fără indemnizații.

„În prezent, tutelă este pentru copiii rămași fără îngrijire părintească, iar acei copii care au părinți plecați la muncă sunt în custodie (legea *112, 2020). Custodii în mun. Chișinău sunt în jur de 300 dosare. ....Aceasta este numărul de familii care s-au adresat. Noi nu suntem în stare să cunoaștem cifra reală. Mai ales, că nu suntem parte a rețelelor ce conțin baze de date – cu frontiera, CNASul – dacă ar fi conexiune, ar fi posibil să fim la curent cu cifra reală.*" » (Citat interviu: reprezentant APL)

Se ghidează în activitatea lor de Legea 112, din 2020, cu privire la Custodie, Convenția pentru drepturile copilului, Codul Civil, Legea 140 pentru Copiii aflați în situații de risc, Legea cu privire la asistența socială, la servicii de caritate, regulament-cadru cu privire a serviciului centrului de zi ș.a

„*Acum s-a armonizat legislația, anume pentru ei s-a făcut această formă de protecție – custodia – anume pentru copii migranților, care este destul de bună. Ar fi bine de modificat legislația în vederea monitorizării acestor copii pentru a lichida anumite lacune, să dezvolte propuneri legislative. La fel, biroul Migrație și Azil, Terre des Hommes să facă unele cercetări și în baza lor să se facă propuneri de îmbunătățire.*" (Citat interviu: reprezentant APL)

În prezent, în majoritatea localităților există foarte multe familii în care ambii sau cel puțin un părinte este plecat la muncă peste hotare. Sunt și localități unde aproape jumătate din femei sânt plecate peste hotare, copiii fiind lăsați în grija buneilor și care erau în vârstă înaintată, care nu pot să-i ajute la, să pregătească de ore și nu au posibilitatea de a-i supraveghea în perioada cât ei sânt liberi, în afara orelor.

„*În localitatea noastră, ca și în toate localitățile în majoritatea familiilor dacă nu au plecat ambii părinți, atunci unul singur. În cazul în care a rămas un părinte, atunci el îngrijește, iar dacă au plecat ambii părinți, atunci fac tutela pe cineva din mahala sau din rude. Pentru toți copii râmași singuri ducem o evidenta.*" (Citat interviu: reprezentant APL)

În multe localități au existat și există probleme în legătură cu faptul că unii copii cu părinții plecați nu frecventau școala, grădinița. Astfel, implicarea reprezentanților APL poate soluționa multe din problemele ce apar în legătură cu situațiile create. Legea

140 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, impune inclusiv primăria să ducă evidența și să se ocupe de ei iar procesul de evidență a persoanelor emigrate dacă este bine gestionat, va contribui substanțial la soluționarea majorității problemelor.

„…trebuie să fie o colaborare între toți membrii echipei multidisciplinare, unde este inclusiv și medicul ca să știe care este situația din sursele, din prima sursă a ceea ce spune pedagogul, ce spune asistentul social, asistentul comunitar și de ce nu, colaboratorul inspectoratului de poliție și psihologul dacă este cazul." (Citat interviu: reprezentant APL)

Un exemplu de bune practici în gestiunea procesului de evidență a migranților poate fi comuna Chirileni. Astfel, pe pagina de Facebook a localității există un anunț, (Baștina mea) în care se spune că orice părinte care urmează să plece la muncă peste hotare trebuie să se adreseze la Primărie pentru a face custodie pe o anumită persoană. În Chirileni se duce un registru a fiecărui părinte care este plecat peste hotare și și-a lăsat copiii în seama rudelor. În comunitate se duce o evidență foarte strictă în vederea familiilor care iau custodia asupra copiilor. Primarul cu asistentul social se duc la fața locului, se face evaluarea condițiilor de trai. Primarul menționează (și aici ar fi un exemplu util pentru țările europene în care pleacă migranții) că Israelul solicită foarte strict acte despre faptul că copiii minori ai migranților, care au rămas acasă, să fie în custodie și să trăiască în condiții decente. La domiciliul copiilor rămași acasă se deplasează specialiștii serviciului de asistență socială. De asemenea, se implică pedagogii. Însă ei au nevoie de mai mult ajutor, respectiv de implicarea mai multor persoane, inclusiv a preotului din localitate, a altor persoane, formatori de opinie, a consilierilor locali și raionali. Lucrătorii din serviciile din comunitate pleacă la formări pentru a ști cum să ajute acești copii. Există copii din familiile migranților care au nevoie de ajutor special. Nu în toate localitățile există un psiholog care să acorde consiliere acestor copii.

„Noi trebuie să dezvoltăm serviciu de asistență comunitară, pentru că cu regret nu toate localitățile avem așa fel de serviciu, care să monitorizeze și să fie chiar invitați acești copii la diferite activități, să fie încadrați în ele cu ajutorul acestui, acestei persoane, ca să fie încadrați copiii aceștia în diferite cercuri extra clase..." (Citat interviu: reprezentant APL)

În conformitate cu legislația în vigoare, familiile cu copii în custodie trebuie să fie monitorizate. În fiecare săptămână trebuie făcutăe vizite în teritoriu, apreciată situația la fața locului, precum și necesitățile copiilor. În cazul unor probleme, persoana care a rămas cu custodie trebuie să anunțe autoritățile și să fie găsite soluții eficiente. Reprezentantul primăriei, asistentul social, cadrul didactic și medicul de familie ar trebui să facă ședințe în cadrul echipei multidisciplinare și să se soluționeze problemele cu care se confruntă copii rămași în custodie. Astfel, rolul APL în determinarea și gestionarea aspectelor sociale ale migrației este foarte important. Pentru a monitoriza și gestiona aspectul de luare la evidență a tuturor copiilor care au rămas fără îngrijire părintească este necesară o colaborare mai eficientă între toate structurile publice. În acest sens, gestiunea procesului de evidență a migrației de către reprezentanții APL este strict necesar.

În concluzie poate fi menționat, că fenomenul migrației forței de muncă poate provoca mari probleme sociale în Republica Moldova. Multe aspecte legate de degradarea capitalului uman încă nu se manifestă în deplină măsură în societatea noastră. Un aspect al migrației este fenomenul așa numitor familii transnaționale, în care a plecat unul

sau ambii părinți. În astfel de familii mulți dintre copii suferă de lipsa părinților și nu se pot integra pe deplin în societate. Implicarea autorităților publice locale pentru crearea unor condiții mai bune de integrare socială a copiilor rămași fără îngrijirea părinților în urma migrației este necesară și binevenită. Dar pentru a gestiona acest proces APL trebuie să mențină o bună evidență a persoanelor care emigrează, inclusiv în scop de muncă. Pentru a monitoriza și gestiona aspectul de luare la evidență a tuturor copiilor care au rămas fără îngrijire părintească este necesară o colaborare mai eficientă între toate structurile publice. Baza legală care gestionează procesul de migrație este destul de bună, dar tebuie aplicată corect și anume implicarea APL este esențială pentru o mai bună gestiune a procesului de evidență a migrației.

BIBLIOGRAFIE

1. LEGE Nr. 140 din 14-06-2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110518&lang=ro
2. Fișă de țară privind migrația și competențele Moldova. https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2021-11/etf_skills_and_migration_country_fiche_moldova_2021_ro_0.pdf
3. RAPORT STATISTIC privind copiii aflați în situație de risc și copiii separați de părinți în 2021. Disponibil:
4. Raport-CER-103_Copii-aflati-in-situatie-de-risc-si-copii-separati-de-parinti_-pentru-2021c-1.pdf (gov.md)